

تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر یادگیری زبان انگلیسی دانش آموزان

اسماعیل زارعی زوارکی^۱

حمیدرضا قربانی^۲

فناوری آموزش و یادگیری

سال اول، شماره ۳، تابستان ۹۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۱/۲۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۴/۳۰

چکیده

این پژوهش باهدف تعیین میزان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر یادگیری زبان انگلیسی دانش‌آموزان صورت پذیرفت. روش تحقیق شبه آزمایشی بوده و در آن از طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شده است. جامعه تحقیق کلیه فراگیران زبان انگلیسی در رده سنی ۱۴ تا ۱۸ سال آموزشگاه‌های زبان انگلیسی شهرستان ساری بوده است. حجم نمونه برای این پژوهش در دو گروه کنترل و آزمایش، ۳۰ نفر در نظر گرفته شده است. ۱۵ نفر در گروه کنترل و ۱۵ نفر نیز در گروه آزمایش حضور داشتند. انتخاب این حجم نمونه از طریق نمونه‌گیری هدفمند بوده است. به دانش‌آموزان گروه آزمایش از طریق روش‌های آموزش معمولی و شبکه اجتماعی مجازی اسکایپ و به دانش‌آموزان گروه کنترل به صورت روش‌های آموزشی معمولی و بدون استفاده از شبکه اجتماعی مجازی آموزش داده شد. برای گردآوری اطلاعات از سؤالات استاندارد کتاب مربوطه استفاده شد. به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش از روش‌های استنباطی تحلیل کوواریانس چند متغیری، آزمون لوین، تحلیل کوواریانس و آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داده است که آموزش از طریق شبکه اجتماعی مجازی اسکایپ بر میزان یادگیری سه مهارت شنیداری، گفتاری و درک مطلب دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته است و در واقع نتایج حاصله وجود تفاوت معنی‌داری را در استفاده از شبکه اجتماعی مجازی نسبت به آموزش از طریق روش‌های سنتی و معمول در یادگیری این سه مهارت زبانی تأیید کرد؛ اما در خصوص تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مهارت نوشتاری دانش‌آموزان گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل تفاوت معنی‌داری ملاحظه نشد. در مجموع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر میزان یادگیری زبان انگلیسی دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری داشته است.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی مجازی، اسکایپ، یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب،

یادگیری زبان انگلیسی، مهارت‌های اصلی زبان انگلیسی.

۱. دانشیار تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، (نویسنده مسئول: ezaraii@yahoo.com)

۲. کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری (hr.ghorbani2011@yahoo.com)

مقدمه

یکی از پرکاربردترین فناوری‌هایی که با زندگی بسیاری از مردم جهان ممزوج شده است، فناوری‌های نوین ارتباطات از طریق اینترنت است. اینترنت در موضوعات مختلفی توانسته است نقش مؤثری داشته باشد که یکی از پرننگ‌ترین آن‌ها بعد آموزشی است. اینترنت قابلیت‌های متعددی به معلم برای بسترسازی محیط‌های جدید یادگیری داده که موجب مزیت‌های فراوانی شده است.

دو الگوی آموزشی عمده برای استفاده از اینترنت و شبکه جهان گستر وب برای تدریس و یادگیری وجود دارد: آموزش مبتنی بر وب و یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب. تمایز اصلی بین این دو الگو این است که آموزش مبتنی بر وب، وب و فناوری‌های اینترنت را به‌عنوان رسانه‌ی اصلی برای ارائه بکار می‌برد، درحالی‌که یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب از فناوری‌ها و منابع اینترنت برای حمایت از یادگیری و تدریس در کلاس درس استفاده می‌کند. (زارعی زوارکی، ۱۳۹۲).

آموزش مبتنی بر وب همچنین کارآموزی مبتنی بر وب^۱، یادگیری مبتنی بر وب یا به‌طور ساده یادگیری الکترونیکی نامیده شده است. آموزش مبتنی بر وب شکلی از یادگیری از راه دور است که آموزش را از طریق رایانه، فناوری‌های اینترنتی استاندارد، بخصوص شبکه جهان گستر وب ارائه می‌دهد. (روزنبرگ^۲، ۲۰۰۱) یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب یک رویکرد آموزشی کلاس محور است که به یادگیرندگان اجازه می‌دهد تا از فناوری‌های اینترنت بخصوص وب، برای دستیابی به اطلاعات و منابع انسانی هدفمند و مشخص به طریقی که منجر به یادگیری می‌شوند استفاده کنند. یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب می‌تواند تدریس و یادگیری را فراتر از بازیابی اطلاعات برای حل مسائل گسترش دهد و منجر به دانش‌سازی شود. یادگیری غنی‌شده مبتنی بر وب می‌تواند بافت‌های یادگیری متعدد برای یادگیرندگان و معلمان را فراهم کند، یادگیری مستقل را توسعه دهد و همچنین اجتماعات مشارکتی یادگیرندگان و معلمان را تسهیل کند. (همان منبع)

1. web-based training
2. Rosenberg

آنچه امروزه موجب توجه جهانی به آموزش از طریق رایانه شده، در واقع گسترده‌گی شبکه جهانی اینترنت و سهولت دسترسی به آن است. یادآوری این نکته ضروری است که اینترنت شبکه شبکه‌ها است و شبکه‌های رایانه‌ای در سراسر جهان را به شبکه وسیعی وصل می‌کند. (زنگنه، ۱۳۹۰)

شبکه‌های اجتماعی سایت‌هایی هستند که به مردم اجازه می‌دهند اعتقاداتشان را بیان کنند و با دیگران تعامل اجتماعی برقرار کنند. خود اظهاری و تعامل اجتماعی زمینه‌های مهمی برای استفاده زبانی هستند (کارا مک براید، ۲۰۰۹). در زمینه آموزشی جنبه‌های مثبت سایت‌های شبکه‌های اجتماعی و استفاده از آن‌ها در حال آشکار شدن هستند. دانش‌آموزان از هم‌اکنون از شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان کمک به تحصیلات خود در کارهای انفرادی و گروهی استفاده می‌کنند. کارکرد این شبکه‌ها تنها به اطلاع‌رسانی محدود نمی‌شود و می‌توان آموزش مبتنی بر شبکه را در این سایت‌ها طرح‌ریزی کرد. بعضی از مدارس از این سایت‌ها در فعالیت‌های کلاسی استفاده می‌کنند و معلمان با ایجاد گروه‌های کلاسی در این سایت‌ها دانش‌آموزان را تشویق می‌کنند تا اطلاعات خود را درباره موضوعات درسی با دیگر همکلاسان به اشتراک بگذارند. معلمان همچنین به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهند که در محیطی خارج از مدرسه به تعامل با یکدیگر بپردازند. این سایت‌ها به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهند که اوقات فراغت خود را با آموزش رسمی پیوند بزنند، البته در محیطی که برایشان جذابیت زیادی دارد (زارعی زوارکی، ۱۳۹۲).

شبکه‌های اجتماعی ابزار مهمی در ارتباطات برخط شده‌اند. دانش‌آموزان هر روز ساعت‌ها، برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی صرف می‌کنند. بنابراین دانشمندان در حوزه آموزشی به‌صورت کلی و انگلیسی به‌عنوان زبان خارجه به‌صورت اختصاصی تلاش می‌کنند تا شبکه‌های اجتماعی را در یادگیری زبان و استفاده از مزیت‌هایشان ترکیب نمایند. (خانی و منفرد، ۲۰۱۲)

برای بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌طور خلاصه به برخی پژوهش‌هایی که موضوعی مرتبط دارند اشاره می‌گردد: مالکی (۱۳۸۹) در پایان‌نامه خود تأثیر الگوهای طراحی آموزشی گانه و پنج مرحله‌ای بایبی در آموزش مبتنی بر شبکه بر یادگیری، یادداری

و انگیزش دانشجویان را مورد بررسی قرار داده بود که نتایج نشان داد که میزان یادگیری، انگیزش پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویانی که با الگوی طراحی بایبی آموزش دیده‌اند به‌طور معناداری بیش از دانشجویانی است که با الگوی طراحی آموزشی گانه آموزش دیده‌اند. همچنین مهدوی نسب (۱۳۹۰) در پژوهش خود در مورد بررسی تأثیر وبلاگ بر یادگیری مشارکتی دانشجویان دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی پرداخته است. در این پژوهش به تأثیر استفاده از وبلاگ به‌عنوان ابزاری برای یادگیری مشارکتی و مؤلفه‌های اساسی آن و نگرش دانشجویان نسبت به استفاده از وبلاگ برای یادگیری مشارکتی پرداخته شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که استفاده از وبلاگ به‌عنوان ابزاری برای یادگیری مشارکتی بر روی مؤلفه‌های یادگیری مشارکتی مؤثر است. جوادی نیا، عرفانیان، عابدینی و بیجاری (۱۳۹۰) نیز مطالعه‌ای را باهدف بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام داده‌اند. نتایج نشان داد که دانشجویان با معدل و عملکرد تحصیلی پایین‌تر نسبت به دانشجویان با عملکرد و معدل بالاتر، بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. خانی و منفرد (۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در یادگیری زبان در ایران انجام داده‌اند که نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که دانش‌آموزان کاربران فعالی در شبکه‌های اجتماعی هستند و اعتقاد دارند که شبکه‌های اجتماعی محیط‌های مناسبی برای یادگیری و تمرین انگلیسی هستند. همچنین معلمان در ایران تشخیص دادند که شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری مفید می‌تواند به دانش‌آموزان در یادگیری زبان کمک کند. در پایان نتیجه‌گیری می‌شود که شبکه‌های اجتماعی ظرفیت خوبی برای یادگیری زبان را دارند. فریدمن و فریدمن (۲۰۱۱) پژوهشی با عنوان استفاده از فناوری‌های رسانه اجتماعی در افزایش یادگیری برخط داشته‌اند. آن‌ها دریافتند که امروزه ۳۰ درصد دانش‌آموزان کالج حداقل یک کلاس برخط داشته‌اند و همچنین فناوری‌های رسانه اجتماعی شامل تنوع وسیعی از فناوری‌های مبتنی بر وب مانند وبلاگ‌ها، ویکی‌ها، شبکه‌های اجتماعی برخط و فضاها مجازی است.

مازمان^۱ (۲۰۱۱) تحقیقی تحت عنوان تفاوت‌های جنسیتی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی را انجام داده است. هدف او از این تحقیق مشخص کردن اهداف شخصی استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تمرکز بر تفاوت‌های ممکن در بین زنان و مردان بوده است. تحلیل نتایج نشان داده بود که اهداف استفاده می‌تواند به چهار بخش طبقه‌بندی شود: برقراری ارتباط، ایجاد روابط جدید، استفاده برای اهداف آکادمیک و پیگیری دستور کار مشخص. تفاوت‌های معنی‌داری در بین جنسیت در همه‌ی اهداف ذکر شده یافت شده است. در حالی که تفاوت در ایجاد مخاطبان جدید به نفع مردان است، تفاوت‌ها در سه هدف دیگر کاربران به نفع زنان است. ولتسیانوس و ناوارته^۲ (۲۰۱۲) در پژوهش خود به موضوع شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان محیط‌های رسمی یادگیری: تجربیات و فعالیت‌های یادگیرنده پرداختند. آن‌ها بر این اعتقاد هستند که از وقتی که پتانسیل سایت‌های شبکه‌های اجتماعی برای کمک کردن به کوشش آموزشی توسط محققان و پزشکان عیناً برجسته شده است، مدارک تجربی بر استفاده از آن سایت‌هایی که برای یادگیری رسمی هستند اندک است. نتایج نشان داده‌اند که یادگیرندگان در مدیریت حجم وسیعی از اطلاعات قابل دسترس برای آن‌ها و طراحی استراتژی‌ها و راه‌حل‌ها برای مدیریت زمان و همکاری‌شان نیاز به حمایت دارند. جنی وانگ^۳ (۲۰۱۳) در پژوهش خود تحت عنوان آنچه اساتید آموزش عالی نیاز دارند که در مورد دانش‌آموزان امروز بدانند: شبکه‌های اجتماعی برخط به‌طور خاص بر روی معروف‌ترین سایت رسانه اجتماعی یعنی فیس‌بوک تمرکز کرده و به بررسی ویژگی تعامل یادگیری دانش‌آموز مرتبط با فعالیت فیس‌بوک پرداخته است. او در این مطالعه نتیجه‌گیری کرده است که استفاده از فیس‌بوک در آموزش دانش‌آموزان در دستیابی به سطوح بهتر، تعامل بالاتر و رضایتمندی قوی‌تر به تجربه یادگیری در دانشگاه کمک می‌کند. بنابراین او استفاده از فیس‌بوک به‌عنوان وسیله ارتباط و تعامل آموزشی به‌منظور توانمندسازی استعداد فکری برای به‌عهده گرفتن نقش فعال‌تر و مشارکت‌جو تر در تدریس و یادگیری را پیشنهاد کرده است.

1. Mazman
2. George Veletsianos and Cesar C. Navarrete
3. Jenny Wang

روش پژوهش

هدف این پژوهش تعیین میزان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر یادگیری زبان انگلیسی دانش آموزان در درس زبان انگلیسی بود. در ابتدا آزمونی جهت تعیین سطح دو گروه پژوهش انجام پذیرفت و پیش‌آزمون‌ها و پس‌آزمون‌هایی به صورت جداگانه در هر کدام از مهارت‌های چهارگانه زبان انگلیسی اجرا شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه فراگیران زبان انگلیسی در رده سنی ۱۴ تا ۱۸ سال آموزشگاه‌های زبان انگلیسی شهرستان ساری بود. حجم نمونه برای این پژوهش در دو گروه کنترل و آزمایش، ۳۰ نفر در نظر گرفته شده است. ۱۵ نفر در گروه کنترل و ۱۵ نفر نیز در گروه آزمایش حضور داشتند. انتخاب این حجم نمونه از طریق نمونه‌گیری هدفمند بوده است. آزمون تعیین سطح برای بررسی سطح زبانی اولیه دو گروه کنترل و آزمایش، آزمونی کلی از ۸ درس پایانی کتاب اینترچینج ۱ و برگرفته از کتاب مجموعه تعیین سطح و ارزشیابی^۲ است. از آنجایی که محتوای مورد نظر برای تدریس و ارزشیابی در پنج کتاب اینترچینج ۲ بوده، لذا درس‌های انتخابی برای آزمون تعیین سطح، هشت درس پایانی کتاب قبلی فراگیران (اینترچینج ۱) تعیین گردید. آزمون تعیین سطح برگرفته از کتاب مجموعه تعیین سطح و ارزشیابی چاپ دانشگاه کمبریج است. همچنین سؤالات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نیز از تمرینات کتاب اینترچینج ۲ بوده که این کتاب نیز چاپ دانشگاه کمبریج است. از آنجایی که تمام آثار دانشگاه کمبریج در حوزه آموزش زبان انگلیسی جزء معتبرترین منابع در دنیا به حساب می‌آیند لذا روایی تمامی آزمون‌ها مورد تأیید تمامی اساتید و صاحب‌نظران است. برای بررسی پایایی، آزمون‌های مورد استفاده در این پژوهش بر روی یک نمونه ۱۵ نفری به اجرا درآمد و پس از گردآوری اطلاعات از ضریب همبستگی پیرسون برای نشان دادن همبستگی آن‌ها استفاده شد. مقدار ضریب همبستگی پیرسون برای آزمون مهارت شنیداری ۰/۹۱، برای پایایی آزمون گفتاری ۰/۹۱، برای پایایی آزمون درک مطلب ۰/۹۱ و برای پایایی آزمون نوشتاری ۰/۸۸ به دست آمده است. از میان شبکه‌های اجتماعی و تعاملی مجازی که ویژگی‌های آن برای انجام این

1. Interchange 1
2. Placement and Evaluation Package

پروژه مناسب و کافی بوده باشند، اسکایپ انتخاب شد. یکی از اصلی‌ترین دلایل این انتخاب، امکان چت صوتی و تصویری گروهی به صورت همزمان بوده است. انجام کار عملی پژوهش از آنجا آغاز شد که دو گروه پانزده نفره که مشغول فراگیری کتاب اینترچینج ۲ بوده‌اند، در یک آموزشگاه زبان شناسایی شدند. در مورد گروه آزمایش نکاتی مانند تسلط بر نرم‌افزار اسکایپ مدنظر بوده است. برای اطمینان از اینکه دو گروه در یک سطح دانش زبانی هستند، آزمون تعیین سطحی از هشت درس پایانی کتاب قبلی انجام پذیرفت. بعد از پیش‌آزمون قبل از تدریس درس پنجم کتاب و پس‌آزمون بعد از تدریس بخش‌های موردنظر صورت گرفت. جهت توصیف نمونه آماری و داده‌های خام حاصل از متغیرهای پژوهش، از شاخص‌های توصیفی مانند توزیع فراوانی، میانگین، میانه، انحراف از معیار، واریانس و خطای استاندارد استفاده شده است و جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های استنباطی مانند تحلیل کوواریانس چند متغیری، آزمون لوین، تحلیل کوواریانس و آزمون کولموگروف^۵ اسمیرنف استفاده شده است.

نتایج

الف) بخش کمی. در ابتدا برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پژوهش از آمار توصیفی استفاده شده است، جدول ۱ به کمک شاخص‌های توصیفی نشان می‌دهد که میانگین نمرات پس‌آزمون‌های مهارت‌های مختلف گروه آزمایش بیشتر است.

جدول ۱. میانگین نمرات مهارت‌های مختلف

آزمون‌ها	تعداد	بالاترین نمره	کمترین نمره	میانگین	انحراف از معیار
پیش‌آزمون درک مطلب	۳۰	۵۴/۰۰	۸۴/۰۰	۶۹/۳۳۳۹	۹/۳۱۰۴۸
پس‌آزمون درک مطلب	۳۰	۷۶/۰۰	۹۸/۰۰	۸۷/۷۶۶۴	۶/۷۲۴۸۰
پیش‌آزمون شنیداری	۳۰	۵۴/۰۰	۸۶/۰۰	۶۹/۳۰۰۰	۸/۶۹۰۶۶
پس‌آزمون شنیداری	۳۰	۷۶/۰۰	۹۸/۰۰	۸۸/۲۰۰۰	۶/۳۷۵۶۰
پیش‌آزمون گفتاری	۳۰	۶۲/۰۰	۸۰/۰۰	۷۰/۸۰۰۰	۴/۰۲۰۶۴
پس‌آزمون گفتاری	۳۰	۸۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۸۹/۷۳۳۳	۴/۷۷۷۳۴
پیش‌آزمون نوشتاری	۳۰	۶۴/۰۰	۸۲/۰۰	۷۰/۹۳۳۳	۴/۴۴۸۴۳
پس‌آزمون نوشتاری	۳۰	۸۲/۰۰	۱۰۰/۰۰	۸۹/۸۰۰۰	۳/۹۰۷۵۵

پس از توصیف نمرات پیش و پس آزمون‌های مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی گروه‌های کنترل و آزمایش و مشخص شدن بیشتر بودن نمرات پس آزمون‌های گروه آزمایش، باید بررسی شود که آیا اختلاف نمرات پس آزمون‌ها معنی دار است یا خیر، برای این منظور باید ابتدا آزمون همگنی واریانس را بررسی کرده و سپس به تحلیل فرضیه‌های پژوهش پرداخت. همگنی واریانس: برای تحلیل استنباطی داده‌ها و بررسی فرضیات پژوهش، باید همگنی واریانس‌های جامعه برای هر یک از متغیرهای وابسته بررسی شود. جهت بررسی فرض تساوی خطای واریانس‌ها از آزمون لوین استفاده شده است. در صورتی که فرض صفر تساوی خطای واریانس‌ها پذیرفته شود، می‌توان نتیجه گرفت که فرض همگنی واریانس‌ها نیز پذیرفته می‌شود.

جدول ۲. بررسی همگنی واریانس‌ها

مقدار لون	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
۰/۰۲۹	۱	۲۸	۰/۸۸۶
۰/۱۶۱	۱	۲۸	۰/۶۹۲
۰/۰۸۲	۱	۲۸	۰/۷۷۷
۱/۲۹۴	۱	۲۸	۰/۲۶۵
۰/۵۳۸	۱	۲۸	۰/۴۶۹
۰/۵۰۲	۱	۲۸	۰/۴۸۵
۲/۹۴۷	۱	۲۸	۰/۰۹۷
۰/۶۶۴	۱	۲۸	۰/۴۲۲

با توجه به ستون آخر از آنجایی که مقادیر معناداری برای تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ است، از این رو واریانس گروه‌ها از تجانس برخوردار است. بنابراین پس از اطمینان از تساوی واریانس‌ها به بررسی فرضیات پژوهش پرداخته می‌شود. فرضیه اول: استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مهارت شنیداری دانش‌آموزان تأثیر دارد.

تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر یادگیری زبان...

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس برای مهارت شنیداری

منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فیشر	سطح معناداری
مدل اصلاح شده	۸۶۳/۹۴۷	۲	۹۳۲/۴۳۷	۴۱۰/۵۵	۰/۰۰۰
ضریب ثابت	۲۹۶/۷۸۹	۱	۲۹۶/۷۸۹	۲۸۱/۹۲	۰/۰۰۰
اثر پیش‌آزمون	۳۳۰/۹۲۵	۱	۳۳۰/۹۲۵	۱۸۵/۱۰۸	۰/۰۰۰
اثر گروه	۶۹۶/۹۵	۱	۶۹۶/۹۵	۱۸۸/۱۱	۰/۰۰۲
خطا	۹۳۷/۲۳۰	۲۷	۵۵۳/۸		
مجموع	۰۰۰/۲۳۴۵۵۶	۳۰			
مجموع تصحیح شده	۸۰۰/۱۱۷۸	۲۹			

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌کنیم از آنجایی که مقدار معناداری برای متغیر کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین تفاوت معناداری بین دو گروه گواه و آزمایش وجود دارد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که آموزش از طریق شبکه اجتماعی بر مهارت شنیداری دانش‌آموزان مؤثر بوده است.

فرضیه دوم: استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مهارت صحبت کردن دانش‌آموزان تأثیر دارد.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس برای مهارت گفتاری

منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فیشر	سطح معناداری
مدل اصلاح شده	۲۵۷/۵۷۰	۲	۱۲۸/۷۸۵	۱۸/۷۷۲	۰/۰۰۰
ضریب ثابت	۲۷۵/۷۳۹	۱	۲۷۵/۷۳۹	۴۰/۱۹۳	۰/۰۰۰
اثر پیش‌آزمون	۱۸۷/۰۳۷	۱	۱۸۷/۰۳۷	۲۷/۲۶۳	۰/۰۰۰
اثر گروه	۶۳/۶۴۲	۱	۶۳/۶۴۲	۹/۲۷۷	۰/۰۰۵
خطا	۱۸۵/۲۳۰	۲۷	۶/۸۶۰		
مجموع	۲۴۲۳۶۴/۰۰۰	۳۰			
مجموع تصحیح شده	۴۴۲/۸۰۰	۲۹			

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌کنیم از آنجایی که مقدار معناداری برای متغیر از ۰/۰۵ کوچک‌تر است بنابراین تفاوت معناداری بین دو گروه گواه و آزمایش وجود دارد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که آموزش از طریق شبکه اجتماعی بر مهارت گفتاری دانش‌آموزان مؤثر بوده است.

فرضیه سوم: استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مهارت خواندن دانش‌آموزان تأثیر دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس برای مهارت درک مطلب (خواندن)

منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فشر	سطح معناداری
مدل اصلاح شده	۱۱۴۶/۴۳۳	۲	۵۷۳/۲۱۷	۹۳/۷۸۰	۰/۰۰۰
ضریب ثابت	۸۴۵/۸۳۷	۱	۸۴۵/۸۳۷	۱۳۸/۳۸۲	۰/۰۰۰
اثر پیش‌آزمون	۱۱۱۲/۳۰۰	۱	۱۱۱۲/۳۰۰	۱۸۱/۹۷۶	۰/۰۰۰
اثر گروه	۴۶/۳۹۶	۱	۴۶/۳۹۶	۷/۵۹۱	۰/۱۰
خطا	۱۶۵/۰۳۳	۲۷	۶/۱۱۲		
مجموع	۲۳۰۸۲۴/۰۰۰	۳۰			
مجموع تصحیح شده	۱۳۱۱/۴۶۷	۲۹			

همان‌طور که در جدول ۵ آمده است، مقدار معناداری برای متغیر کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین تفاوت معناداری بین دو گروه گواه و آزمایش وجود دارد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که آموزش از طریق شبکه اجتماعی بر مهارت درک مطلب دانش‌آموزان مؤثر بوده است. فرضیه چهارم: استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مهارت نوشتاری دانش‌آموزان تأثیر دارد.

جدول ۶. نتایج تحلیل کوواریانس برای مهارت نوشتاری

منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فشر	سطح معناداری
مدل اصلاح شده	۳۶۹/۹۲۰	۲	۱۸۴/۹۶۰	۱۷/۱۰۶	۰/۰۰۰
ضریب ثابت	۶۹/۸۲۷	۱	۶۹/۸۲۷	۶/۴۵۸	۰/۰۱۷
اثر پیش‌آزمون	۳۶۱/۳۸۷	۱	۳۶۱/۳۸۷	۳۳/۴۲۲	۰/۰۰۰
اثر گروه	۱۷/۶۱۴	۱	۱۷/۶۱۴	۱/۶۲۹	۰/۲۳۱
خطا	۲۹۱/۹۴۷	۲۷	۱۰/۸۱۳		
مجموع	۲۴۲۲۲۴/۰۰۰	۳۰			
مجموع تصحیح شده	۶۶۱/۸۶۷	۲۹			

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌کنیم از آنجایی که مقدار معناداری برای متغیر بیشتر از ۰/۰۵ است بنابراین تفاوت معناداری بین دو گروه گواه و آزمایش وجود ندارد. لذا

می‌توان نتیجه گرفت که آموزش از طریق شبکه اجتماعی بر مهارت نوشتاری دانش‌آموزان مؤثر نبوده است.

بحث

از آنجایی که شبکه‌های اجتماعی مجازی را می‌توان نوعی از آموزش از راه دور به حساب آورد، لذا این‌گونه آموزش می‌تواند در موقعیت‌هایی که امکان حضور معلم و فراگیر در یک کلاس درس وجود ندارد، بسیار پرکاربرد باشد و در حالت کلی می‌توان گامی در جهت تحقق عدالت آموزشی برداشت. یکی از مزیت‌های استفاده از این نوع دسترسی الکترونیکی، برخط بودن آن است. آن‌هم به این دلیل که فراگیر یا معلم در صورت نیاز می‌تواند از طریق اینترنت فایلی را با بقیه به اشتراک بگذارد، فراگیر از طریق اینترنت و برخط پاسخ سؤال را به معلم بفرستد و امکان دسترسی معلم یا دانش‌آموز به سایت‌های مرجع در طول کلاس درس وجود دارد که این‌ها نکات کاربردی مهمی به حساب می‌آیند. نکته حائز اهمیت دیگر در این زمینه این است که جذابیت یادگیری در شبکه‌های اجتماعی مجازی یکی از عوامل اصلی افزایش بازده یادگیری است. اگر فراگیران زبان به‌طور مشابه در جذابیت‌های شبکه‌های اجتماعی که دربرگیرنده تجربیات مفید آموزشی زبان خارجه است، درگیر شوند، ممکن است مشتاق‌تر شوند و زمان بیشتری را بر روی تکالیف زبان خارجه صرف کنند. همچنین اگر دانش‌آموزان مهارت‌ها را در ارتباط و تعامل با دیگران از طریق کلاس زبان خارجه در شبکه‌های اجتماعی کسب کنند، برای ایجاد ارتباط با دیگر گویندگان زبان دوم توسط شبکه‌های اجتماعی در آینده آماده می‌شوند و به‌صورت مادام‌العمر فراگیران مستقلی خواهند شد (کارا مک براید، ۲۰۰۹).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر یادگیری سه مهارت از چهار مهارت زبان اعم از مهارت گفتاری، شنیداری و درک مطلب مؤثر است، لذا پیشنهاد می‌شود استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی جزء بخشی از فعالیت‌های رسمی یا غیررسمی یادگیری به حساب آید. از آنجایی که شبکه‌های اجتماعی مجازی که در حال

حاضر توسط کاربران در سراسر دنیا استفاده می‌شوند، در خارج از کشور تولید و پشتیبانی شده و لذا به خاطر مسائل امنیتی و فرهنگی استفاده از آن‌ها به صورت رسمی در نظام آموزشی ما مقدور نیست، لذا ایجاد چندین شبکه در داخل کشور و استفاده نظام آموزشی از آن‌ها در تقویت یادگیری درس زبان انگلیسی مؤثر خواهد بود. ضمن اینکه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای گروه‌های خاصی که امکان حضور در کلاس‌ها را به صورت حضوری ندارند، برای یادگیری زبان انگلیسی بسیار مفید خواهد بود. مؤسسه‌های خصوصی نیز می‌توانند بدون صرف هزینه‌های برگزاری کلاس‌های حضوری، بخشی از فرآیند تدریس و یادگیری را در قالب استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نظیر اسکایپ طراحی کنند. بیان این نکته نیز ضروری است که برای آنکه دانش‌آموزان و معلمان بتوانند به صورت کامل و صحیح از امکانات شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده کنند، لازم است که کلاس‌های آموزشی برگزار شود. در خصوص وظیفه معلم در این کلاس‌ها باید گفت که چون برگزاری کلاس از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی به صورت برخط است لذا معلم بایستی تمام مواد آموزشی را از قبل آماده کرده باشد و همچنین می‌تواند بعضی از مواد آموزشی مانند نمونه سؤالات و تصاویر را در وبلاگ یا سایت خود بارگذاری کند و یا با دیگر دانش‌آموزان به اشتراک بگذارد و در حین کلاس دانش‌آموزان از آن‌ها استفاده کنند. برای استفاده از حداکثر امکانات این شبکه‌ها مانند چت تصویری یا همان ویدئو کنفرانس، نیاز به اینترنت با سرعت بالا است. لذا پیشنهاد می‌شود دسترسی همگان به اینترنت پرسرعت و ارزان میسر شود. البته از آنجایی که این پژوهش مربوط به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در درس زبان انگلیسی بوده است، پیشنهاد می‌شود تأثیر یادگیری دانش‌آموزان از این طریق بر سایر دروس نیز سنجیده شود.

منابع

- بیجاری، بیتا (۱۳۹۰). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی بیرجند.
- خانی، رضا و منفرد، مریم (۱۳۹۱). «استفاده از شبکه‌های اجتماعی در یادگیری زبان در ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
- زارعی زوارکی، اسماعیل و همکاران (۱۳۹۲). مبانی نظری و علمی کاربرد اینترنت در فرآیند تدریس و یادگیری. تهران: آوای نور.
- زنگنه، حسین (۱۳۹۱). مبانی نظری و عملی تکنولوژی آموزشی. تهران: آوای نور.
- سرمد، زهره و همکاران. (۱۳۹۱). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگه.
- مالکی، مانده (۱۳۸۹). تأثیر الگوهای طراحی آموزشی گانه و پنج مرحله‌ای بایبی در آموزش مبتنی بر شبکه بر یادگیری، یاد داری و انگیزش دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی
- مهدوی نسب، یوسف (۱۳۹۰). تأثیر وبلاگ بر یادگیری مشارکتی دانشجویان دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی
- Fidalgo, P. Joan Thormann(2013) *A social network analysis comparison an experienced and a novice instructor in online teacher*. Leaning Conference, Berkeley, CA November, 2011 with Patricia Fidalgo
- Friedman,L, We. Hershey H. Friedman (2011) Using Social Media Technologies to Enhance Online Learning. *Journal of Creative Education*, 2, 156-163.
- Khany,R. Maryam Monfared (2013) Using Social Networks In Language Learning In Iran. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, vol 4(2)
- lam, L. (2012) An innovative research on the usage of Face book in the higher education context of Hong Kong. *Electronic Journal of e-Learning*, 10(4), 378-386.
- Mazman,S. Güzin.Yasemin Koçak (2011)Usluelgender Differences In Using Social Networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET*, v10 n2 p133-139

- Mbati, L. (2013) Online Social Media Applications for Constructivism and Observational Learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, v14 n5 p166-185
- McBride, K. (2009) Social-Networking Sites in Foreign Language Classes: Opportunities for Re-creation. *The next generation Journal*, 9(4)
- Rodrigo, R. Tam Nguyen (2013) Supporting More Inclusive Learning with Social Networking: A Case Study of Blended Socialised Design. *Journal of Learning Design*, 6(3), 29-44.
- Thormann, Joan. Samuel Gable, Patricia Seferlis Fidalgo, and George lakeslee (2013) Interaction, Critical Thinking, and Social Network Analysis (SNA) in Online Courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 14(3), 294-318. Retrieved from <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1306/2537>
- Veletsianos, G. Cesar C. Navarrete (2012) Online Social Networks as Formal Learning Environments: Learner Experiences and Activities Online. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, [S.l.], v. 13, n. 1, p. 144-166

